HET POLITIEK SYSTEMA VAN DE REGEERING VAN AMSTERDAM,

In een waar daglicht voorgesteld,

EN

Haar gedrag tegens de beschuldiging

VAN DEN

RIDDER YORKE,

Bescheidenlyk verdeedigd in een' Brief

Aan een Heer van Regeering in Zeeland.

Cassandræ si non creditur ruet Ilium.

Te Middelburg, by C. BOHÉMER,
Te Amsterdam, by J. DÓLL, en
Te Rotterdam, by D. VIS.

Ne hoc quidem nudum eſt intuendum, qualem cauſam vir bonus, ſed etiam quare & qua mente defendet.

QUINTILIANUS.

WEL EDELE GESTRENGE HEER EN VRIEND!

Niet eene van alle de beweegredenen, die UWelEd.G. aangevoerd heeft, om my tot het gemeen maaken van myne gedagten over de tegenwoordige Politieke zaaken over te haalen, is my zo gewigtig voorgekomen, als die, welke gy uit de pligten van een' weldenkend' Burger en Vaderlander, met zo veel nadruk als ernst, hebt afgeleid. Wie toch zou U durven tegenspreeken, dat elk Burger, hoe onafhangklyk hy ook van de Regeering zyn moge, een onmiddelyk belang heeft, dat de achting, eerbied en genegenheid, die men aan de Regeering verschuldigd is, bewaard en op alle mogelyke wyze uitgebreid worden; terwyl niemand, die slechts iets, het zy veel of weinig, te verliezen heeft, de handhaaving en bescherming van de vastgestelde *Orde* ooit uit het oog kan verliezen, zonder zyne eigene bezittingen, vryheid en leven aan het grootste gevaar bloot te stellen. — Ik zal dierhalven, dewyl Gy al verder vry stellig te kennen geeft, dat ik iets ter bereiking van die heilzaame oogmerken zou kunnen toebrengen, U myne gedagten, overëenkomstig uw verzoek, omstandig mededeelen, aan uw bescheidenheid en oordeel overlaatende om deezen brief zelfs uitte geeven, indien gy begrypen mogt, dat dezelve van eenig nut zou kunnen weezen. De orde, in uwe

aangenaame Letteren voorkomende, zal my daartoe eene gepaste aanleiding geeven.

Gy vraagt dan in de eerſte plaats en vooraf, niet zonder eene angſtige bekommering, dat echte kenmerk van een Vaderlandlievend gemoed, welk een invloed de *Memorie* van den Ridder YORKE alhier by groot en klein maakt; en ten tweeden, of die *Memorie* niet aan eenige oproerige geesten, waaraan het in een Stad zo volkryk als Amſterdam nimmer ontbreeken kan, geen gelegenheid zou kunnen geeven, om verwarringen en moeielykheden te veröorzaaken? Hier op zal ik kortelyk antwoorden, dat men hier voor in andere tyden en onder andere omſtandigheden met eenigen grond bedugt zou mogen zyn, maar dat hiervoor nu ter tyd weinig of geen vrees altoos is. Want onder de Leden der Regeering zelve heerscht de wenſchelykſte eendracht. Een gelyke *Harmonie* en eensgezindheid heeft 'er plaats tusſchen de Regeering en de *goede Burgery* van allerlyen rang en ſtanden. De *beruchte Aanſpraak*, die gy zekerlyk geleezen zult hebben, heeft hier niet dan eene algemeene verőntwaardiging ontmoet, en heeft zelfs om die reden, ſchoon gewisſelyk tegen het haatelyk oogmerk van den Schryver, zeer veel goeds gedaan. Men verhaalt hier althans vry eenpaarig, dat zeker Onverlaat, in matroozen gewaad vermomd, de ſtoutheid gehad zou hebben die *Aanſpraak* in een' Tappers Winkel, ten aanhooren van eenig Zeevolk, of lieden daar aan verknogt, voor te leezen en met eenige aanmerkingen op te helderen, met dat natuurlyk gevolg, dat hy voor die

die moeite treffelyk afgerost, en toen aan zyn kostbaarder onderkleederen gebleeken is, wat meer dan een Matroos te zyn. — Dan zo dit niet gebeurd is, of vergroot mogt zyn, is het zekerlyk voor een *profeetie* te houden, wat hem, die zulks in 't vervolg onderneemen mogt, te wagten ſtaat. Hierby komt nog, dat de algemeene verachting van hen, die in voorige tyden zo veel opſchudding en verwarringen veröorzaakt hebben, nog alte zeer in geheugen is, dan dat iemand, die zyn *Reputatie* lief heeft, en door zyne Medeburgeren niet met den nek aangezien wil worden, ligtelyk iets diergelyks zoude willen onderneemen. En ik behoef aan iemand van uwe ervarenis niet te herïnneren, dat het volgens de ondervinding van alle tyden zeker is, dat van de kleine gemeente, zo lang deeze niet door lieden van meerder rang voorgegaan en geleid wordt, nimmer iets kwaads te vreezen is.

Voor het overige is het my voorgekomen, dat die geenen myner Medeburgeren, welke groote ſchaade by het opbrengen onzer Schepen geleden hebben, of wier Hollandſche bloed niet flegmatiek genoeg is om den hoon der Hollandſche Vlagge door *Fielding* aangedaan, veel min nog het ſchenden van het Territoir van den Staat nu onlangs te St. Martin gepleegd, met een bedaard gemoed te verdraagen, zo min als ooit voor een' Oorlog met Engeland vreezen, en 'er misſchien heimelyk naar verlangen. Deeze begrypen, dat de Heer YORKE nimmer in een gunſtiger tydſtip dan het tegenwoordige, zodanig eene *Memorie* zou hebben kunnen inleeveren. — Dertig

Schepen van Oorlog, zeggen zy, liggen in onze Havens volkomen reisvaardig, om by de eerfte goede gelegenheid, op den enkelen wenk van onzen Admiraal Generaal, in zee te gaan. En wanneer het hier in 't Land flechts recht ernst is, zal de Mey-maand, vóór welken tyd 'er toch op zee luttel te verrichten valt, niet in 't Land weezen, of men zal met zestig zo Oorlogfchepen als Fregatten te voorfchyn kunnen komen, en dan zal men zien of Engeland nog eenig ontzag voor de Republiek zal hebben. Anderen, meer gemaatigd en die het gebeurde met den Graave van Byland, zo wel als alle de andere moeielykheden, ons aangedaan, met het grootfte geduld verdraagen hebben, het zy om dat zy, by eene *rupture* beducht waren voor hunne Engelfche Fondfen, het zy om andere redenen, weeten deezen ftap noch te verdeedigen, noch te plooyen, en worden mede warm. — Althans ik hoorde onlangs een' Koopman, die voor vry Engelschgezind te boek ftaat, doch tevens een rechtfchapen patriot is, op het hooren leezen van des Ridders *Memorie*, het volgende discours voeren. „ Ik ftaa verbaasd over de hoonende wyze, op welke de Edele Ridder zich over onze braave Regeering heeft „ uitgedrukt. Heeft Engeland dan geheel en al vergeeten, dat de tegenwoordige Koning zyn kroon; „ dat gantsch Engeland haar *Conftitutie* en Godsdienst grootelyks aan Amfterdam te danken heeft? „ Indien immers Amfterdam, nu omtrent honderd jaaren geleden, geweigerd hadt de overtogt van Koning WILLEM (waar van zy in 't geheim

„ heim onderrigt was,) te begunftigen, zou de
„ tegenwoordige Koning van Engeland, volgens
„ alle redenen van waarfchynelykheid, niets meer
„ dan Keurvorst van Hanover zyn? Is men in dat
„ Ryk vergeeten, dat zonder de toeftemming van
„ Amfterdam de Republiek nimmer aan Koning
„ WILLEM noch de Nederlandfche Vloot, noch
„ het beste gedeelte haarer Land magt geleend
„ zou hebben: ja dat men zich alhier, als een
„ onvermydelyk gevolg van dien gewigtigen ftap,
„ het voeren van een' Oorlog van zeven jaaren te-
„ gens Vrankryk heeft moeten getroosten? Is
„ dit de dankbaarheid, waarmede men de Ne-
„ derlanders in 't algemeen en Amfterdam in 't
„ byzonder betaalt, voor de opöffering van zo veel
„ bloed en fchatten, welken men vervolgens nog
„ te koste gelegd heeft om het Huis van Hano-
„ ver op den Troon van Engeland te handhaa-
„ ven." — Dus redeneeren hier de gemaatigdften
zelven, die in de voortduuring van onze vriend-
fchap met Groot-Brittannien, op den voet en over-
eenkomftig de *fubfifteerende* Tractaaten, even ge-
lyk ik, eenig belang ftellen. Terwyl elk, zon-
der onderfcheid van wat rang of ftand, ten
vollen overtuigd is, dat by aldien de zaaken
onverhooptelyk tot verdere uiterften mogten
komen, de gantfche waereld ten onzen voor-
deele zal getuigen, dat niet de Republiek, maar
wel dat Engeland, of liever haar tegenwoor-
dig *Minifterie*, alleen de fchuld draagen zal van
de verbreeking van eene zo *oude* als *naauwe* ver-
bindtenis, die buiten allen twyffel oneindig veel

heeft toegebragt om het geluk, den zegen, welvaart en glori van Engeland in top te vyzelen; doch waarömtrent men tevens elk Engelschman gerustelyk kan afvraagen, wat geluk, wat voordeel (het geen daar by eenigzins in vergelyking komt,) door Engeland aan deeze Republiek, uit hoofde van die zelfde verbindtenisfen, is aangebragt? Schoon het opperen deezer vraage geenszins ten oogmerk heeft des Ridders zeggen, in zyne *Memorie* voorkomende, geheel en al tegentefpreeken, te weeten, dat de wederzydfche verbindtenis en vriendfchap veel toegebragt hebben tot het geluk der beide Natien: waartegen echter van onze zyde in aanmerking moeten komen alle die menigvuldige fchadens, welke door het opbrengen en verbeurd verklaaren onzer Schepen, geduurende deeze Eeuw, tegen de klaare letter van die verbindtenisfen zelve, veröorzaakt zyn; welke fchadens, volgens eene maatige bereekening, verfcheide Millioenen Ponden Sterlings beloopen zouden.

Het kan, voor het overige, om dit hier in 't voorby gaan aan te merken, waar zyn, dat Groot Brittannien een' *natuurlyken* Vyand in Vrankryk meent te ontdekken; maar wat onze Republiek betreft, deeze, nimmer toeleggende om eenige *Conquesten* te maaken, of haare nabuuren te ontrusten, kan met geene mogelykheid eenigen natuurlyken vyand hebben, één enkel geval flechts alleen uitgezonderd, te weeten, wanneer dat Ryk de Hanoverfche, dat is de Proteftantfche Succesfie, in Groot-Brittannien wilde om ver werpen. Dan, en dan alleen zou men kunnen zeggen, dat Vrankryk

de

de natuurlyke Vyand ook van deeze Republiek worden zou; gelyk Engeland, van de andere zyde, zich met de daad als de natuurlyke Vyand van deeze Republiek gedraagt, zo ras en zo dikwyls zy tegen de trouw der Tractaaten, het zy uit jalouzy, ofte wel uit redenen van *Conveniëntie*, de Hollandsche *Commercie*, met wier bloei of vernietiging de Republiek staat of valt, vyandig aantast.

Dit brengt my van zelve tot eene volgende Vraag, by UEd. geopperd: „ welke zyn de Politieke Inzich-
„ ten en Maatregelen die men in Amsterdam volgt?
„ Wat is 'er dierhalven te denken van de onder-
„ steuning, die Vrankryk in het verbreeken en
„ schenden der Verbindtenissen, tusschen ons en
„ Groot-Brittanien, genieten zou van zekere *Fac-*
„ *tie*, die alleen in de Republiek zou zoeken te
„ *domineeren*; en die altoos gereed en vaardig
„ zou zyn, om het algemeen belang aan haare by-
„ zondere *Inzichten* op te offeren; over wier *Intri-*
„ *gues* en alles overheerschende *Cabaalmaaking*
„ de Ambassadeur zich niet alleen op eene zo stel-
„ lige wyze beklaagt, maar die, volgens zyne aan-
„ duiding, voornaamelyk in Amsterdam gezogt zou-
„ den moeten worden.

Ik kan my, ter wederlegging van deeze zo hooggaande beschuldiging, in geene breede redeneeringen uitlaaten, om dat ik vastelyk vertrouw, dat het onze Regeering geenszins aan genoegzaame gelegenheid ontbreeken zal, om haar gedrag, is 't nood, voor de gantsche waereld, voor de tegenwoordige en volgende geslachten, met dien alles

overmeesterenden invloed en klem te verdeedigen, die de beledigde onschuld, door gezond verstand geleid en bestierd, altoos over alle ongegronde beschuldigingen doet zegepraalen. Vergenoeg u daarom, myn Vriend, met de volgende aanmerkingen, te weeten, dat de Registers van haar Ed. Groot Mog. zelve getuigenis kunnen draagen, hoe weinig invloed de gevoelens der Stad op genoegzaam alle haare Medeleden van tyd tot tyd, zelfs vóór het begin der Amerikaansche onlusten, gehad hebben. Hoe meenigmaalen heeft men de Stad ter Vergadering van Holland overstemd, en besluiten genomen, tegens de allerërnstigste Remonstrantien, die men van Stads wege by herhaaling gedaan heeft? — Hoe dikwils zag de Stad zich van alle haare Medeleden verlaaten? En des niettegenstaande wordt die zelfde Stad, altoos van de onderleggende party, door een' *Minister*, onder wiens oog dit alles gebeurd is, en die 'er misschien wel het zyne toegedaan heeft, beschuldigd eene alles overheerschende *factie* en *Cabale* in de Republiek gevormd te hebben! — Gy, myn Vriend, die naauwkeurig weet en weeten kunt, wat 'er in de Republiek omgegaan is, en die weet, hoe zeer de overige Provintien de gevoelens van de meerderheid van Holland toegedaan geweest zyn, grimlacht zekerlyk op het hooren van een diergelyke beschuldiging, en zult met my begrypen, dat men uit louter gebrek van dugtige bewyzen, tot zulke onwaarschynelyke redeneeringen zyn toevlugt neemen moet. Van welke waarheid UEd. nog te zekerer overtuigd zult worden, wanneer

ik

ik UEd. verder een waarachtig verslag gegeeven zal hebben, en van de politieke maatregelen, en inzichten, by de Stad Amsterdam sedert de heuglyke herstelling van het Stadhouderschap gevolgd, en van het persooneele Caracter en de huisselyke omstandigheden van den een en ander onzer Regenten, by den Ridder bedoeld, en wier invloed op hunne Mederegenten, uit hoofde van hunne beproefde trouw en kundigheden, zekerlyk niet gering is.

De ongelukkige uitslag, die de Oorlog, met den dood van Karel den VI. begonnen, en met den Vrede van *Aaken* geëindigd, met betrekking tot deeze Republiek gehad heeft, had, helaas! maar alte klaar getoond, dat eene Republiek, en wel eene *Commercieerende* Republiek, haare wezenlykste belangen onbetwistbaar verwaarloosde, wanneer zy in de geschillen, tusschen de Mogenheden van Europa van tyd tot tyd ontstaande, buiten de allerdringenste noodzaakelykheid, eenig deel nam. Dit was de eenige reden, dat de Regeering van Amsterdam, in den Oorlog, die geduurende de minderjaarigheid van zyne Doorluchtige Hoogheid, onzen tegenwoordigen Erfstadhouder, eerst tusschen Engeland en Vrankryk, over de Amerikaansche bezittingen ontstont, en die sedert, in Duitschland, tusschen de Hoven van Berlin, Weenen en andere Mogenheden ontstooken wierdt, al haar' invloed gezag en Credit gebruikte, om de Republiek eene heilzaame *Neutraliteit* te bezorgen; met klem van redenen beweerende, dat de Tractaaten, tusschen Engeland en deezen Staat *subsisteerende*, ons in

geene verpligting altoos ſtelden, om Engeland by te ſtaan in geſchillen, in een ander Waerelddeel ontſtaan: voor äl niet, daar Engeland, buiten alle tegenſpraak, de Vyandelykheden in Europa overgebragt en begonnen hadt. De Ridder YORKE, toen even zo zeer als tegenwoordig al zyn bekwaamheid en yver voor de belangen van zyn Vaderland gebruikende, liet niets onbeproefd, om de Republiek andere maatregelen te doen volgen, door nog ſterker dan tegenwoordig te dringen op den by Tractaaten, in andere gevallen, beloofden byſtand. Groot waren de tegenſtand en moeijelykheden, die onze braave Regenten van dien tyd moesten doorworstelen, eer zy hun Vaderlandlievende oogmerken konden bereiken; en de Ridder, zyne bedoelingen door de Regeering van Amſterdam verydeld ziende, was toen zo zeer als nu op Amſterdam gebeeten, terwyl de Engelsch-gezinde party zich zelfs niet ſchaamde in een menigte van *Libellen*, nog veel openlyker dan tegenwoordig, de Regenten van Amſterdam voor *Creatuuren* en Afhangelingen van Vrankryk, *factie* en *Cabaalmaakende* geeſten uittekryten, een beſchuldiging, die toen by de ligtgeloovige gemeente, uit hoofde van de nog zo kortelings gebeurde vyandelykheden der Franſchen in Staats Vlaanderen, meer ingang vondt dan thans. Met één woord, Amſterdam wist de gezegende *Neutraliteit* te handhaaven, en verwierf, na 't ſluiten van den Vrede, ook zelfs van die geenen haaren Landgenooten, welke van andere begrippen geweeſt waren, de hartelykſte blyken van erkentenis voor haaren welmee-

nen-

nenden yver. Niemand toch, der zaake kundig, kon ontkennen, dat zy alleen het was, die de Republiek uit het *eminenste* gevaar gered hadt, en dat de Jonge Erfstadhouder, kort daarna tot mannelyke Jaaren gekomen, en door het Erfrecht tot het medebestier van den Staat geroepen, dat medebestier in de allergunstigste omstandigheden mogt aanvaarden; terwyl er alom een weltevreedenheid, rust en eendracht, zo wel onder alle de Leden van de Hooge Regeering als onder het gantsche Volk heerschte, die zo groot was als immer, zo lang de Republiek in wezen was geweest, hadt plaats gehadt: ja die niet weinig vermeerderd wierdt door de blyde vooruitzichten, welken men zich, uit hoofde der beminnelyke eigenschappen van den Jongen Vorst met reden voorspelde.

Het is dus niet te verwonderen, dat de Regeering van Amsterdam, by het opkomen en toeneemen der Amerikaansche onlusten, met den aankleeve van dien, wederom zo sterk als te vooren aangedrongen heeft, op het volgen van dezelfde maatregelen, by welken men zich, misschien zelfs boven haare verwachting, zo wel bevonden hadt. Zelfs is het niet te verwonderen, dat men hierover in Engeland zo te onvrede is, dat men de oude beschuldigingen verleevendigt, en Amsterdam van ongeoorloofde verstandhouding met den natuurlyken Vyand van Engeland op nieuws verdagt zoekt te maaken. Dan, welke beschuldiging zeer ras in rook verdwynen zal, wanneer men zich slechts gelieft te herinneren, dat het waarachtige *Systema* van Amsterdam eeniglyk en alleen is, en altoos zyn

zal,

zal, de goede verſtandhouding en vriendſchap zo wel van Engeland als van Vrankryk te bewaaren, en zo veel mogelyk aan te kweeken, zonder echter de vryheid en onafhangkelykheid van den Staat aan de inzichten van het een of ander Ryk opte offeren. Dit acht zy aan zich zelven, aan het gemeene Vaderland, en allerbyzonderst verpligt te zyn aan het Doorluchtig Huis van Oranje, welks belangen, na de voor altoos vastgeſtelde Stadhouderlyke Regeering, met die van den Staat zelve zodanig verëenigd en onderling verknogt zyn, dat men aan den eenen geen nadeel kan toebrengen, zonder die van den anderen te kwetſen. — Men begrypt in Amſterdam, en hier öp kunt gy u gerustelyk verlaaten, dat men de Republiek nimmer tot eene afhangeling het zy van Engeland het zy van Vrankryk maaken kan, zonder het Doorluchtig Hoofd van de Republiek en zyn geheele Huis tevens, in den verächtelykſten ſtaat van afhangkelykheid van den een of ander te brengen. — Beide deeze klippen te vermyden is het waare en eenig doel van haare wenſchen. — Ja zy houdt zich verzeekerd, dat hoe beter deeze haare oogmerken bereikt zullen worden, de waare grootheid van den Staat en van het Stadhouderlyke Huis, op des te vaster en onwankelbaarder grondſlagen gevestigd zullen zyn. Het is dus niet alleen uit hoofde van *Commercieele* belangen, maar ook om de dierbaarſte belangen van het Huis van Oranje zelve te bevorderen, dat zy altoos en by alle gepaste gelegenheden zo ernstig op de vermeerdering van onze *Navaale magt* aangedrongen heeft. — Door deeze toch, gepaard

met

met eene genoegzaame Landmagt, kunnen alleen die heilzaame oogmerken bereikt worden. Door deeze alleen kan men maaken, dat de Nabuuren eenigen prys op de Vriendſchap van den Staat ſtellen. Langs dien weg alleen kan men verzekerd zyn, dat de grootheid van het Doorluchtig Huis van ORANJE bevorderd; de Hollandſche Prinſen en Prinſesſen tot de treffelykſte *Huwelyks Alliantien* met de voornaamſte Protestanſche Mogenheden meer en meer aangezogt en begeerd zullen worden. — Om kort te gaan, langs dien weg alleen zal de bloei en welvaart van den Staat den luister en het aanzien van het Doorluchtig Huis van Oranje vereeuwigen, en de voorſpoed van het laatſte wederom, als by te rugkaatzing, dat van den Staat zelve op de minnelykſte wyze bevorderen, waarvan de voordeelen dan ook wederkeerig voor het gemeene Vaderland moeten werken.

Nadrukkelyk en treffelyk hoorde men eens de Ridderſchap van Holland, in de voorige eeuw, zeggen, dat men geen reekening maaken moeſt op Bondgenootſchappen, als men zich zelven niet hieldt in goeden ſtaat van tegenweer.

Ik zal van dit onderwerp afſtappen, met verzoek, dat gy myn Vriend de goedheid gelieft te hebben, dit echt en waarachtig *Syſtema* van de Regeering van Amſterdam te vergelyken met dat, het welk de groote Grondlegger van dit Gemeenebest, WILLEM DE I. by de oprichting van het zelve gehad heeft. Die groote Staatkundige begreep en voorzag zo zeer als iemand, dat hoe groot ook het verſchil van Godsdienst tusſchen ons en Vrankryk zyn mogt, den

Staat

Staat aan de Vriendſchap van dat Ryk ten minſten zo veel geleegen was, als aan die van Engeland, het welk, hoe zeer met ons genoegzaam van dezelfde Godsdienstige begrippen zynde, echter altoos de *Commercie* deezer Landen met min gunstige oogen moest aanzien. Daarom hield die groote Man altoos eene verſtandige middenweg tusſchen beiden, handelende doorgaans met beide Mogendheden te gelyk. Ook hebben zyne Zoonen, vooral de beminnelyke FREDERIK HENRIK, dit zelfde *Syſtema* gevolgd. Ja van alle de Stadhouderen, die wy gehad hebben, is het WILLEM de III. alleen geweest, die, zo uit perſoneele *Pique* tegen LODEWYK den XIV. als uit hoofde van eene ſamenloop van byzondere omſtandigheden, andere maatregelen aangenomen heeft. — Wil men dierhalven den Amſterdammeren den naam van *Franſchgezind* volſtrekt gegeeven hebben, dat is in dien zin, zo als WILLEM DE I., MAURITS, FREDERIK HENRIK en WILLEM DE II. Franſchgezinden genoemd kunnen worden, zy zullen zich hier over geenzins beklagen, maar zelfs hunnen roem daarin ſtellen, dat zy een *Syſtema* gevolgd en *geadopteerd* hebben, 't geen hen door zulke onvergelykelyke Voorgangeren is aangeweezen.

De aart van myn onderwerp zo wel als myn beſtek hierboven opgegeven, zouden nu vorderen, dat ik hier een uitvoerig verſlag liet volgen van het perſoneel Caracter, vooräl van de zodanigen onzer Regenten, waartegen de Ridder YORKE zo zeer gebelgd ſchynt, om ook daaruit de onwaarſchynelykheid van zyne beſchuldiging aan den dag te leggen. Maar dit doende zou myn Brief, ik weet

weet niet hoe veel Lof-redenen moeten bevatten? En hoe gelukkiger ik hierin slaagen mogt, des te sterker zou ik in verdenking van vleijery geraaken. Dit, gevoegd by de overweeging, dat het by Leden van wezenlyke verdiensten altoos eene onäangenaame gewaarwording veroorzaakt, wanneer men hen openlyk en opzettelyk pryst, verpligt my hier ömtrent in geene byzonderheden ter eere van den één of van den ander onzer braave Regenten uitteweiden. — Dewyl men echter de stoutheid gehad heeft, één der voornaamsten in de Engelsche Nieuws-Papieren personeel aan te vallen en te *traduceeren*, ben ik genoodzaakt van deezen een enkel woord te spreeken.

Ik weet niet, of UEd. den Heer........dien ik bedoele, en op wien de Ambassadeur ook vooral het oog schynt te hebben, in persoon kent. — Het is een Man, eerwaardig en uit hoofde van zyne ampten, en uit hoofde van zyne menigvuldige diensten, aan Land en Stad bewezen. Een' geruimen tyd vóór de herstelling van de Stadhouderlyke Regeering reeds in 't bewind van zaaken geweest zynde, heeft hy de Republiek en in eenen Stadhouderloozen tyd, en met eenen Stadhouder aan 't hoofd gezien. Door eene zo lange ondervinding, in zo verschillende tydperken, is Hy dus in staat gesteld, om zo zeker als iemand anders van de Hooge Regeering te weeten, welke maatregelen ten gemeenen nutte gevolgd en aangenomen dienen te worden. Sedert dertig jaaren en langer de aanzienelykste waardigheid in deeze Stad bekleed hebbende, zyn

vee-

veele Leden van onze Regeering hun bevordering aan hem verfchuldigd, welken hem niet alleen als hunnen Weldoener en Bevorderaar, maar zelfs als hunnen *Vader* eerbiedigen. — De invloed, die hy hierdoor op zyne Mede-regenten verkreegen heeft, is dus gantsch niet gering. Voor het overige is hy Godsdienftig en eenvoudig in zyne leevenswyze. Geene kinderen hebbende, op welker bevordering hy als Vader zou moeten bedagt zyn, is de welvaart en voorfpoed van het Land en van deeze Stad, altoos het eenig doel van alle zyne bedryven en verrichtingen geweest: terwyl een ouderdom van tachtig jaaren, hoe gelukkig ook uit hoofde van zyne ligchaamelyke gezondheid en de bygebleevene tegenwoordigheid van geest, hem naar rust doen verlangen, om het overige zyner dagen voor zichzelven te leeven. — En aan zulk een' Man, in zulke omftandigheden geplaatst, ja die reeds zo verre boven het gewoone bereik des menfchelyken levens gevorderd is, vindt men goed ontwerpen van gewigt en die veel tyd zouden vereisfchen, *Factie* en *Cabaalmaakende* inzichten toetefchryven!

Is 't mogelyk, is 't waarfchynelyk, dat iemand in aanzien zo hoog geklommen als in zyn ftand mogelyk was, en wiens gedrag altoos onberispelyk geweest is, zich, op het einde van zyn dagen, aan het maaken van *Factiën* en *Cabaalen* fchuldig maaken zou? — Waarlyk ik fta verbaast over diergelyk eene befchuldiging, zo zeer van alle waarfchynelykheid zelve ontbloot. — Maar dit weinige zy genoeg, ter verdeediging van een' Man, die ten

ten minsten in Amsterdam, geene verdeediging behoeft. — Voor het overige merke men dit aan als eene afgeperste hulde aan de *ondergaande* zon gedaan, die zelden zo veele aanbidders als de *ryzende* ontmoet.

„ Maar indien dit een en andereen echten waarachtig bericht van zaaken en persoonen is, hoe komt het dan, dat de Heeren van Amsterdam, reeds in den jaare 1778, zich in eene heimelyke *Correspondentie* met een of meer Amerikaansche Zendelingen hebben ingelaaten, zelfs zo verre, dat men reeds een ontwerp van een *Commercie Tractaat* in gereedheid gebragt ziet, zonder dat hier van eenige opening aan de overige Bondgenooten gedaan is? Dit is immers een blyk dat Amsterdam, om *goed rond goed zeeuwsch* te spreeken, zich zo wel over haare eigene Medeleden als over de Staaten van de andere Provintien eene *Superioriteit* aanmaatigt, die veel te verre gaat, en die, in allen gevalle, eene afzonderlyke handeling in zich bevat, by de *Unie* van *Utrecht* verboden; ja een stap, waar van de Ridder YORKE geen zwaarigheid gemaakt heeft te zeggen, dat geen voorbeeld in de Jaarboeken van de Republiek te vinden zou zyn."

Ik meen, myn Vriend! de bedenking en zwaarigheid zo krachtig mogelyk voorgesteld te hebben, schoon ik dezelve in bewoordingen vervat heb, die minder aanstootelyk zyn, dan die de Ambassadeur, in drift en al te verregaanden yver en zucht voor zyn kwynend Vaderland, goedgevonden heeft te gebruiken. — Zie hier nu myn antwoord op

dezelve. En wel, voor eerst, met betrekking van de voorgewende *Superioriteit*, die Amſterdam zich, niet zonder haare Bondgenooten eene onverdiende kleinigheid aan te doen, aangemaatigd zou hebben; waaromtrent ik kortelyk moet aanmerken, dat men, op dien voet redeneerende, eene gantsch verkeerde en allerhaatelykſte *tournuure* aan de onſchuldigſte bedryven, die 'er te bedenken zyn, zou moeten geeven. Nimmer toch is de *prælimi-naire Correspondentie*, waarover men zich beklaagt, direct of indirect met zodanig een voor hunne Bondgenooten zo zeer beleedigend oogmerk aangevangen of voortgezet. Ja, dit ſlechts als mogelyk te onderſtellen, is waarlyk een ongelyk, 't geen men de Heeren van Amſterdam geheel en al ten onrechte aandoet. Men zie het ontworpen Plan ſlechts in, en men zal bevinden, dat by het zelve geene byzondere of uitſluitende voordeelen voor de Stad bedongen zyn; dat integendeel de belangen van het gemeene Vaderland eeniglyk en alleen bedoeld zyn geworden. Geen verachtelyk zelfbelang, geen heimelyke onderkruiping, geen zucht om de algemeene belangen van den Staat aan de byzondere voordeelen van de Stad op te offeren, zyn de dryfveeren geweest, waar door men zich heeft laaten beſtieren. Neen, men heeft aan de verpligtingen, welke het Bondgenootſchap voorſchryft, met de beste trouw voldaan; zo dat de Regeering van Amſterdam met het hoogſte recht vorderen kan, dat men haar vry kenne van alle laage en ſlinkſche oogmerken.

Het eenige dat men hier tegen inbrengen kan is: ——

waar-

waarom hier van aan de overige Leden der Hooge Regeering geen kennis gegeeven? — Ik antwoord: indien dit al eens hadt kunnen geschieden, zou het wel voorzichtig, zou het staatkundig geweest zyn zulks te doen? Liep de zaak, die voor de Engelschen natuurlykerwyze geheim gehouden moest worden, dan niet nog meer gevaar om uit te lekken? Zou een Ambassadeur als de Ridder YORKE, daar door geen grooter gelegenheid gekregen hebben hier achter te koomen? Was het zelfs niet beter, de Leden der Hooge Regeering hier van onkundig te laaten, en deezen in hun geheel te houden, om het gedrag van Amsterdam met hunne goedkeuring te kunnen vereeren, ofte wel te *disadvoueeren*, naar maate de tyds omstandigheden en de belangen van het Vaderland zulks zouden vereïschen? En zo het my geoorloofd mogt weezen, hier eene gissing te maaken, geloof ik, dat dit alleen de reden geweest is, waarom Burgemeesteren dit zelfs niet eens ter kennis van de Amsterdamsche Vroedschap gebragt hebben, op dat ook deeze, in tyd en wyle, in haar geheel zou zyn. Dan, wat ook van dit een en ander zyn moge, zeker is het, dat men dit het beste geoordeeld heeft: althans dat men hier mede geen oogmerk gehad heeft, zyn Bondgenooten eenige kleinigheid aan te doen, veel min die UNIE, welke de *basis* en grondslag van deezen vryen Staat uitmaakt, verbrooken heeft, tot welk betoog ik nu zal overgaan. —

Ten dien einde moet ik de vryheid gebruiken, de volgende bedenkingen Uwe byzondere oplettendheid aantebeveelen. — Dat het een onbetwistbaa-

re waarheid is, dat niet alleen deeze of geene Provintie, maar ook byzondere Steden en Plaatzen, ja, wat meer is, byzondere Edellieden, geduurende de Graaflyke Regeering deezer Landen, op eigen gezag, afzonderlyk en voor zich zelven, Verbonden van allerlyen aart aangegaan, Oorlogen met de Nabuuren gevoerd en wederom Vreede gemaakt hebben, naar maate zy zulks voor hunne byzondere belangen raadzaam oordeelden. — Ter bewyze hiervan vindt men, onder veele anderen, een voorbeeld in het Vreedensverdrag, tusschen die van *Utrecht*, *Muiden* en *Weesp*. (twee van de min aanzienelykste Steden van Holland.) op den 1. July 1463. gesloten (*). Op gelyke wyze hebben de Heeren *van Amstel* en *Woerden* zich in een Verbond met OTTO DEN III, Graave van Gelder, begeeven, en den Bisschop van Utrecht den Oorlog aangedaan (**).

Hoe zeer nu al verder niet ontkend kan worden, dat hieromtrent, zo door de UNIE van UTRECHT als anderzins, merkelyke verandering is gemaakt en gekomen, is het echter even zeker, niet alleen, dat die UNIE voornaamelyk, zo niet eeniglyk, ter bewaaring en handhaaving van 's Lands oude Vry en Gerechtigheden, mitsgaders de wel hergebragte

(*) Handv. van WEESP, bladz. 17. Andere Voorbeelden heeft WAGENAAR, VADERL. HISTORIE, 3 d. bladz. 124. 297. 4 d. bladz. 237, 238. wordende het Recht van dien zelfs beweerd in de eerste *Apologie* ofte Verantwoording van WILLEM DEN I. Zie BOR, *Nederl. Oorl. App. van Auth. Stukken*, bladz. 3 en volg.

(**) Zie *Beka in Henrico* bladz. 84. 85. en nog een ander voorbeeld by WAGENAAR, VADERL. HISTORIE, 3 d. bladz. 344. 345.

te herkomen, is aangegaan; maar ook dat de waare en eigenlyke meening van Willem den I., aan wien wy buiten alle bedenking het tot ſtand brengen van de Unie van Utrecht zo zeer verſchuldigd zyn, eeniglyk geweest is, door dit Verbond te beletten en voortekomen, dat de Gewesten geenen afzonderlyken Vreede, Beſtand of Verbond met den Spanjaard zouden mogen ſluiten, maar dat de meening, noch van Willem den I., noch die van het Verbond zelve, immer of ooit geweest is, alle afzonderlyke Verbonden en Verdraagen, veel min noch zodanige mondelinge of ſchriftelyke *præparatoire* onderhandelingen, als waarover wy hier ſpreeken, (wanneer deeze, zonder dezelve verbindtenis te krenken, afzonderlyk aangegaan zouden kunnen worden,) voor ongeoorloofd te verklaaren; gelyk dan ook hier van een meenigte voorbeelden, niet alleen kort na dat dezelve Unie tot ſtand gekomen is, maar ook lang daar na, bygebragt kunnen worden: waaromtrent ik my, tot ſtaaving van myn gezegde, alleenlyk zal bedienen van de zodanigen, die op zich zelve beſliſſende zyn, en welke tot nog toe of geheel geene, of genoegzaam geene tegenſpraak ontmoet hebben.

Zeer kort na het ſluiten van de Utrechtsche Unie, te weeten den 2. Juny 1579, hebben de Staaten van Holland en Westfriesland, afzonderlyk en ten haaren koste, naar den Koning van Denemarken afgevaardigd *Bartholomeus Buys*, *Penſionaris* van Gorinchem, om by zyne Koningklyke *Majeſteit* aantehouden, en te wege te brengen, dat de Schepen, toenmaals aldaar aangehouden,

 ont-

ontslaagen wierden, met dat gevolg, dat dezelve *Buys* vry gelukkig in deeze zynen last geslaagd is: zo als nader uit de Registers van de Staaten van Holland en Westfriesland, onder de dagteekeningen van 2. Juny, 5 Juny en 23 July 1579 blyken kan.

Ik heb dit geval te liever aangeroerd, om dat het zo kort na het sluiten der UNIE voorgevallen is, zonder dat iemand der Bondgenooten zich hier over beklaagd heeft; en om dat 'er tevens uit blykt, dat de *Koning* van *Denemarken* geen zwaarigheid gemaakt heeft, met deezen Hollandschen Afgevaardigden in onderhandeling te treeden, ja zelfs een vry gunstig oor aan den last, die hy uittevoeren hadt, verleend heeft, en dat wel in een' tyd, dat wy daadelyk de wapenen tegen den Spanjaard voerden.

In den jaare 1581 eenige geschillen met die van Breemen ontstaan zynde, over eenige belastingen door de laatstgemelden op den Haaring, uit Holland komende, gesteld, zyn derwaarts, alleen op last en *commissie* van WILLEM DEN I. en van de Staaten van Holland en West-Friesland, eenige Afgevaardigden gezonden geweest. En toen deezen genoegzaam onverrichter zaaken terug gekeerd waren, is by zyn *Excellentie* verstaan en goedgevonden, dat zo door dien Vorst, als door de Staaten van Holland en Westfriesland, aan die van Breemen nader geschreeven zou worden, gelyk ook geschied is, en wel zo ernstig, dat men het bykans een Oorlogs-verklaaring zou kunnen noemen: zynde dit geval mede

de in de Registers van Staat, onder de dagteekening van 18 en 25 July 1581. te vinden.

In het volgende Jaar 1582 hebben WILLEM DE I. en de Staaten van Holland en Westfriesland naar Engeland gezonden en afgevaardigd gehad den Heer *Joachim Ortel*, om aldaar met de *Koninginne* van Engeland, uit last en in naame van zyn *Excellentie* en de Staaten van Holland en Zeeland, te handelen; zynde het IV, V. en VII Artikel van de *Instructie*, by gedagten Prins goedgekeurd en aan denzelven *Ortel* mede gegeeven, alleraanmerkelykst, waarom ik dezelve hier letterlyk plaatzen zal, om UEd. ten vollen te overtuigen, dat de Prins, zo wel als de Staaten van Holland en Zeeland, te dien tyde klaarblykelyk van begrip geweest zyn, dat men, volgens de UNIE, voornamelyk tegen Spanje aangegaan, wel gehouden was, geene afzonderlyke handeling over zaaken, de UNIE zelve *concerneerende*, of in *præjuditie* van dezelve by de hand te neemen; maar dat de meening van de Utrechtsche Bondgenooten nimmer geweest is, of kan geweest zyn, van alle afzonderlyke handelingen met de Nabuuren, in alle gevallen en omstandigheden, en nog veel min van alle *præparatoire Conferentiën* en onderhandelingen voor altoos aftezien. Deeze Artikelen luiden woordelyk —

„ Sal getrouwelyk negotieeren ende handelen in
„ alle zaaken, daar toe denzelven, geduurende zynen
„ voornoemden dienst, verzogt ende belast zal
„ werden by zyne Excellentie en de Staaten
„ voornoemd, ende ook van andere ingesetenen

„ der voorsz. Landen, hebbende voorschryvens „ van zyne Excellentie ofte der Staaten, ofte van „ eenige Steden van Hollandt, ofte die hem voor „ goede Ingezetenen van Hollandt bekend zullen „ zyn, *zonder hem naar eenig schryvens ofte bevel „ van eenige andere provincien in 't generaal ofte „ particulier, te reguleeren*, dan met consent van „ de Staaten van Hollandt.

„ Sonder dat denzelven *Orteil* iet zal doen op „ eenig bevel ofte schryvens van de Staaten ofte „ Steden van Hollandt ofte Zeelandt, elks in 't „ particulier, in zaaken, *die de Unie concerneeren „ ofte præjudicieeren zouden mogen*, ofte in de Ne- „ gotiatie *d'eene of d'andere Steden van Hollandt „ verhindere ofte nadeelig zyn.*

„ Ende zal alle goede Correspondentie houden, „ *met alle Gezanten, ende Agenten, die van wegen „ de Staten Generaal ofte der Geunieerde Provinti- „ en* binne den voorsz. Koningryke zullen verschy- „ nen en gehouden worden, en voorts metten „ zelven *mogen helpen adviseeren*, ende vorderen „ al 't gunt zo de voorsz. Landen van Hollandt „ als *den Geunieerde Nederlanden* dienstig ende vor- „ derlyk zal mogen wezen.

Dan, hoe spreekende deeze voorbeelden ook zyn mogen, nog sterker is het geval, omtrent deezen zelfden tyd gebeurd, te weeten het opdraagen van de Graaffelykheid van Holland en Zeeland aan WILLEM DEN I., waarover men met den Prinse lang afzonderlyk gehandeld heeft, zonder met de overige Bondgenooten hier over raad te pleegen. Indien 'er immer een geval uit te denken is, gewig-

tig

tig genoeg van aart, en waartoe men, uit hoofde van den letter der UNIE zelve, de bewilliging en toeftemming der overige Bondgenooten scheen van nooden te hebben, is het voorzeker dit geval. En echter heeft de Prins, zo wel als de Staaten van Holland en Zeeland, begrepen, dat men deeze zaak, zonder krenking der UNIE, afzonderlyk behandelen en ten einde brengen kon. Ondertusschen was dit geval gewigtig genoeg, om den aandagt der overige Bondgenooten tot zich te trekken; doch de reden hiervan was geenszins, dat men het ftrydig met de UNIE hield, maar om dat Holland en Zeeland hierdoor by de overige Bondgenooten in verdenking kwamen, of zy ook een oogmerk hadden, om zich van de UNIE af te zonderen. Zo ras dierhalven die van Holland en Zeeland benevens den Prins zelve, by eenen brief, aan de Bondgenooten geschreeven, ernstig verklaard hadden, dat dit hun meening geheel niet was, hield alle bedenking op, ja men *Congratuleerde* zelfs den Prins dieswegens.

Indien nu deeze afzonderlyke handeling, en volgens de meening van den Prinse, dat is van hem die de UNIE tot ftand bragt, en volgens de meening van de Staaten van Holland en Zeeland, ja van de overige Bondgenooten zelve, zonder krenking der UNIE geschieden mogt; indien dit *Constitutioneel* is, welk Nederlander, die eenige kennis van de politieke gefteltenis van zyn Vaderland heeft, zal dan de *præparatoire* onderhandelingen, by de Regeering van Amfterdam gehouden, en waarover

de Ridder YORKE zich zo ſcherp uitgelaaten heeft, voor *inconſtitutioneel* kunnen verklaaren?

Maar, zult gy misſchien zeggen, indien deeze voorbeelden al bewyzen, dat het den Staaten der byzondere Gewesten vry ſtaat, afzonderlyke handelingen met vreemde Mogenheden aan te gaan, zonder dat men zulks voor eene verbreeking van de UNIE houden kan, dit bewyst nog niet, dat zulks ook aan deeze of geene Stad van Holland of van de overige Gewesten geoorloofd zou zyn. — Ik zal my, ter beantwoording van deeze bedenking niet beroepen op de voorbeelden, die hiervan onder het Graaffelyk beſtier voor handen zyn. Ook zal ik niet aanmerken, dat de UNIE eeniglyk en alleen ter beſcherming van de vryheden, voorrechten en oude herkomen deezer Landen aangegaan is, ja dat de Bondgenooten, zo geſamentlyk als ieder afzonderlyk, de behouding van dezelven by de UNIE uitdrukkelyk en met ronde woorden voorbehouden en bedongen hebben. — Neen, de Ridder YORKE, zeggende dat van diergelyke afzonderlyke handelingen geen voorbeeld in de Jaarboeken van de Republiek gevonden wordt, moet voornaamelyk met voorbeelden, uit de Jaarboeken van de Republiek getrokken, wederlegd worden.

Ten dien einde nu meen ik een voorbeeld te kunnen bybrengen van eenen Edelman, die, *alleen in die Relatie*, en dus zelfs niet als Lid der Hooge Regeering, met een vreemd Vorst over zyne Huisſelyke belangen afzonderlyk heeft doen handelen, en dat wel, niet tegenſtaande de Staaten der Vereenigde Gewesten, ten zelfden tyde en

plaat-

plaatfe, door hunne Afgezanten, over hunne belangen deeden handelen.

Het geval, waarop ik doele, is in meer dan één opzicht aanmerkelyk, en verdient daarom hier eenigzins omftandig verhaald te worden. Toen men in de voorige Eeuw met den Koning van Spanje over het fluiten van een Vreede te Munster in onderhandeling was, hadden de Staaten der Vereenigde Nederlanden derwaarts verfcheide Gezanten gezonden, die last hadden om zo wel de belangen van de gefamentlyke Bondgenooten in 't gemeen, als die van de byzondere gewesten en Leden van dien, met de Spaanfche Afgevaardigden te regelen en tot ftand te brengen. Zy waren dus gemagtigd, ja zelfs verpligt, om by het fluiten van den Vreede vooräl te zorgen voor de byzondere belangen van het Doorluchtig Huis van Oranje, en op de behoorlyke voldoening aan de eisfchen, die dat Huis afzonderlyk op Spanje hadt, aante dringen. Desniettegenftaande begreepen FREDERIK HENRIK en zyn Zoon WILLEM DE II., dat zy, zonder de UTRECHTSCHE UNIE, by hen bezwooren, te krenken, wegens hunne byzondere belangen afzonderlyk konden doen handelen met de Spaanfche *Plenipotentiarisfen*, geevende ten dien einde *particuliere Commisfie* en *Inftructie* aan den Heer DE KNUYT, een der Nederlandfche Afgezanten te MUNSTER, om dieswegens een Tractaat te fluiten, gelyk dan ook gebeurd is: hebbende, 't geen zeer aanmerkelyk is, de Heer DE KNUYT, zo min als zyn Mede-afgezanten, *op wier Advis* zulks, gelyk uit het eerfte Tractaat

blykt,

blykt, alléén, en dus buiten byzonderen last van Haar Hoog-Mogenden, geschied is, hierin geen zwaarigheid gevonden, hoe zeer by het 96 Artikel van hunne *Instructie*, die zy beëedigd hadden, uitdrukkelyk was bepaald „ dat geene secreete *In-*
„ *structie*, zonder voorgaande kennisse van de Hee-
„ ren Staaten van de respective Provintien, aan de
„ opgemelde Heeren *Extraordinaris Ambassadeurs*
„ *en de Plenipotentiarissen mogen worden gegeeven*,
„ noch nagezonden, ende in cas zulks ietwes by
„ de eene of andere Provintie, ofte IEMAND AN-
„ DERS, boven vermoeden, zoude mogen wor-
„ den onderlegt ende gepoocht te doen, zullen zy
„ Heeren Extraordinaris Ambassadeurs ende Pleni-
„ potentiarissen 't zelve niet mogen aanneemen,
„ maar straks verwerpen, ende daar van daadelyk
„ *Advertentie* geeven aan haar Hoog Mog." zynde omtrent dit Tractaat. (geslooten den 8 January 1647 en vervolgens, om het overlyden van FREDERIK HENRIK, op nieuws in naame van WILLEM DEN II. aangegaan of *geratificeerd* den 27 October 1647) nog aanmerkelyk, dat by dit afzonderlyk Tractaat bedongen was, dat in alle de plaatzen, die by het zelve aan den Prinse ofte aan de Prinsesse van Oranje wierden afgestaan, de Roomsche Catholieke Religie zoude worden *gemainctineerd*, als dezelve was ten tyde van 't sluiten van het zelve Tractaat; terwyl echter de Afgezanten van wegen den Staat uitdrukkelyken last hadden, om in alle plaatzen, geene uitgezonderd, die by het Vreedes Tractaat aan de Staaten zouden blyven en toegekend worden, de *Souveraine dis-*

positie over den Godsdienst te bedingen, gelyk zulks ook by het Tractaat, in naame van den Staat aangegaan, bedongen is: kunnende wyders, uit de *Resolutien* van HAAR HOOG-MOGENDEN, onder de dagteekening van 27 December 1647, blyken, dat men van die afzonderlyke handeling eerst twee maanden na dat het Tractaat, dieswegens aangegaan, voor de tweede maal geteekend was, aan HAAR HOOG-MOGENDEN kennis gegeeven heeft, en dat nog wel in zeer algemeene bewoordingen, zonder genoegzaame opening van die byzondere voorwaarden, over welke men overeengekomen was, of verder overeenkomen zou.

Wat dunkt U, myn Vriend, van dit geval? Hier hebt gy een afzonderlyke Handeling, ja zelfs het *finaal* sluiten van *Tractaaten*, buiten voorkennis van HAAR HOOG-MOGENDEN, tot stand gebragt door de Prinsen FREDERIK HENRIK en WILLEM DEN II. niet als Leden der Hooge Regeering, niet als Stadhouders van deeze of geene Provintie, maar als Particulieren, als Prinsen van Oranje. Een handeling, die, wat ook hieromtrent eenige alte driftige Anti-Stadhouders gezinden, indien 'er zodanigen nog mogten gevonden worden, zouden mogen denken of schryven, *Constitutioneel* is, indien men, overëenkomstig met den waaren staat van zaaken, toestemt, dat by de UNIE alleen zodanige afzonderlyke handelingen voor *Inconstitutioneel* verklaard zyn, die onmiddelyke betrekking tot het Bondgenootschap zelve hebben, of in *præjuditie* van dien aangegaan mogten worden, maar geenzins zodanige byzondere onderhandelingen, veel min nog

nog eenige *præparatoire Conferentien*, die *salva reverentia fœderis* aangegaan kunnen worden: gelyk het afzonderlyk Tractaat, door de gemelde twee Prinſen aangegaan, daarvan een ſterk ſpreekend bewys oplevert. Want, ſchoon het met betrekking tot den Godsdienst eenige bepaalingen maakte, die niet overëenkomstig waren met het Vreedens Tractaat, door HAAR HOOG-MOGENDEN zelve aangegaan, kon echter niet gezegd worden, dat het daarmede ſtrydig was en daartegen aanliep; het *varieerde*, het verſchilde alleen, zonder aan dat Tractaat eenige *Præjuditie* toe te brengen. Maar indien dit zo is, waar blyft dan, van den anderen kant, de beſchuldiging tegen Amſterdam, een zo aanzienelyk Lid van de Hooge Regeering, door den Ridder met zo veel ophefs aangevoerd, uit hoofde van haare *præliminaire* onderhandelingen en geſprekken met een' *Gedeputeerden* van Noord-America aangegaan, niet om eenige byzondere belangen voor haar te bedingen, 't geen zy uit hoofde van het voorbeeld zo even gemeld zelfs doen kon, indien het maar niet daadelyk en direct ſtrekte in *præjuditie* van de UNIE? Waar over kan zich zelfs iemand in deezen beklaagen, daar men in die *præparatoire Converſatiën*, zo edelmoedig als patriottisch, de belangen van het gemeene Vaderland in 't oog gehouden heeft, en het derhalven onbetwiſtbaar is, dat Amſterdam *religieuſelyk* voldaan heeft aan die heilige verbindtenisſen, welke het Utrechtſche Verbond mede brengen.

Het is bekend, welke verregaande verwyderingen 'er in de Jaaren 1683 en 1684 over de voorgeſla-

ſlagene werving van 16000 man plaats gehad hebben. Amſterdam bleef niet alleen ſtandvastig weigeren daarin te bewilligen, maar was bovendien, by gelegenheid van die zo ſterk aangedrongene werving, in byzondere *Conferentiën* en afzonderlyke handeling getreeden met den Graave D'AVAUX, toenmaals *Ambasſadeur* van VRANKRYK by deezen Staat. Vóór het onderſcheppen van des Ambasſadeurs Brieven, 't geen nog oneindig veel meer gerugt maakte, dan die van den Heer LAURENS en zyne papieren, was dit reeds genoegzaam bekend. Zelfs ontveinsde men die handeling toen zo min als de tegenwoordige. Dit gaf onder anderen aanleiding, dat de Ridderſchap ter Vergadering van Holland voorſloeg, of men den byzonderen Leden der Vergaderinge de verſtandhouding met uitheemſche Gezanten niet behoorde afteſnyden? „ De „ Heeren van Amſterdam verklaarden hier op, volgens het getuigenis van den Heer WAGENAAR „ dat zy, hier toe, niet zouden kunnen ver„ ſtaan, ten ware zulks, by een duidelyke Wet, „ bleeke verbooden te zyn, of dat deeze Staat in „ openbaare Vyandſchap ware met de Mogend„ heden, van welke de Gezanten waren afgezon„ den. Zy wilden, nogtans, wel belooven, van „ 't gene hun, *den Staat in 't gemeen betreffende*, „ door uitheemſche Gezanten, voorgehouden mogt „ worden, opening te zullen geeven of doen gee„ ven aan de verdere Leden der hooge Regeerin„ ge. Met den Ambasſadeur van Vrankryk, in 't „ byzonder, meenden zy zo wel te mogen ſpree„ ken, als met de andere uitheemſche Gezanten,

„ on-

„ onder welke de Zweedfche, nog onlangs, door
„ den Heere Raadpenfionaris, aan hun gezonden
„ was, om te verneemen, hoe 't ftondt met hun-
„ ne raadpleeging op 't ftuk der werving. Ook
„ behoorden hun zulke gefprekken zo wel vry te
„ ftaan, als anderen Leden der Hooge Regeerin-
„ ge, welken zy, dagelyks, met uitheemfche Staats-
„ dienaars zagen verkeeren".

Hoe zeer ik my verzekerd houde, dat de aangehaalde voorbeelden van afzonderlyke handeling meer dan voldoende zyn, om te doen zien, dat de Ridder YORKE zich grootelyks vergist heeft, toen hy beweerde, dat de *præparatoire Conferentiën*, waar over hy zich zo zeer beklaagt, van dien aart zouden zyn, dat 'er geen voorbeeld in de Jaarboeken der *Republiek* van te vinden zou zyn, vind ik my echter gedrongen, nog een geval van *præparatoire* en *heimelyke* onderhandeling aan te haalen, 't geen niet alleen in de Jaarboeken deezer *Republiek* gevonden wordt, maar waarvan ik my verbeelde, dat zelfs in de Jaarboeken van Engeland, omtrent den Jaare 1688, wel eenige blyk gevonden zal worden. Het geval is dit. JACOB de II., Koning van Engeland, toeleg maakende, om de *Burgerlyke* en *Godsdienstige Conftitutie* van Groot-Brittanniën het onderst boven te keeren, en de onbetwistbaarfte blyken gegeeven hebbende, dat hy den *Proteftantfchen Godsdienst* in zyn Ryk wilde vernietigen, kon WILLEM DE III. zulks met geene onverfchillige oogen aanzien, voorál niet, na dat verfcheide Engelfche Grooten zyn Hoogheid in 't heimelyk om hulp hadden aangezogt. De Prins, begrypen

pende, dat zyn toeleg of door den Engelfchen of Franfchen Gezant, in 's Hage refideerende, veel te vroeg ontdekt zou worden, indien hy van zyn voorneemen, om naar Engeland over te fteeken, onmiddelyk aan de STAATEN GENERAAL kennis gaf; befloot wysfelyk dit uit te ftellen, tot op het oogenblik zelve, dat hy genoegzaam alles tot zyne overtogt gereed gemaakt hadt. Dan dewyl Hy ook zelfs die heimelyke fchikkingen niet wel ter uitvoer brengen kon, zonder zich van de inzichten en genegenheden van de Regeering van Amfterdam vooräf verzeekerd te hebben, zondt de Prins den Heer van Dykveld naar Amfterdam, om met de Burgemeesteren *Hudde*, *Geelvinck* en *Witfen*, niet met de Vroedfchap, onder belofte van de ftipfte geheimhouding, hieröver te handelen; zonder dat van dit alles eenige de minste opening of aan de STAATEN GENERAAL of aan die van HOLLAND gedaan wierdt. Zelfs gaf Dykveld nog veel meer byzondere opening aan *Witfen* alléén, toen deeze hem naar de fchuit geleide, dan hy te vooren in tegenwoordigheid van den Burgemeester *Hudde* gedaan hadt.

Twee dagen na deeze geheime *Converfatie* wierdt de Burgemeester *Witfen* in 's Haage by den Prins door Dykveld ontboden, alwaar hy een heimelyk gefprek met zyn Hoogheid hadt, waar van de uitflag was, dat *Witfen* over het voorgevallene het gevoelen van de *twee* andere Burgemeesteren zou inneemen. Ik zeg van de *twee* anderen, want verzogt hebbende hiervan ook opening te mogen doen aan den vierden, en aan nog één of

C twee

twee Heeren van de Regeering, was hem zulks, (zo geheim wierdt deeze zaak behandeld,) door den Prinse uitdrukkelyk geweigerd. Dit een en ander afgeloopen, en de Prins met eenige Duitsche Hoven, met gelyke geheimhouding, afzonderlyk over het verleenen van onderstand hebbende doen handelen, zondt hy vervolgens den Heer *Bentink* in stilte naar Amsterdam, om den Burgemeesteren *Hudde*, *Geelvinck* en *Witsen* van den uitslag dier handelingen, buiten weeten der Staaten aangevangen en tot stand gebragt, kennis te geeven; waarom hy dan ook, na het afloopen van het gesprek, ter middernagt heimelyk uit de Stad gelaaten wierdt. Van dat tydstip af wierdt de zaak eerst meer en meer openlyk behandeld, en by de Staaten besloo- ten zyn Hoogheid hunne Vloot en beste Troepen tot den ontworpen overtogt te leenen.

Zie daar een voorbeeld van een heimelyke en afzonderlyke handeling, zo groot en gewigtig, als 'er een geëischt kan worden. Een onderhandeling, die, gelyk naderhand gebleeken is, geen minder gevolg gehadt heeft, dan de onttrooning van een' Vorst, met wien men in vriendschap was, ja met wien men die Verbindtenisfen grootendeels gemaakt, of vernieuwd hadt, op welke de Ridder YORKE zich thans zo zeer beroept. Dan ik zal de vergelyking van dit geval met het tegenwoordige niet breedvoerig uithaalen, en zulks liever aan uw eigene overweeging overlaaten: dit alleen aanmerkende, dat de toenmaalige Engelsche Ambasfadeur *Albeville*, hoe zeer hy met veel meer *apparentie* zou hebben kunnen spreeken van *over heerschende*

fac-

factien, *Cabaalen en Complotten*, dan de Ridder YORKE in ons tegenwoordig volstrekt niets beteekend geval gedaan heeft; hy echter, zonder het voeren van zulk een' hoogen toon, eenvoudiglyk gevraagd heeft te mogen weeten, „ wat de Staa„ ten beoogden met hunne sterke toerusting ter „ zee, in zulk een ongunstig Jaargetyde.

Uit alle de door my aangevoerde voorbeelden, doch voor al uit het gebeurde in de Jaaren 1683, 1684 en 1688, blykt ontegenzeggelyk, dat ten minsten tot dien tyd toe zodanige afzonderlyke handelingen, veel min nog zulke *præparatoire Conferentiën*, (en dat nog wel over *Commercieele* belangen als waarover wy hier handelen,) noch by een daadelyke en eigenlyke Wet, noch by eenige *Resolutie* van den Staat verboden waren. En my is geheel onbekend, dat hieromtrent na dien tyd eenige bepaaling gemaakt is. — Ik vinde zelfs by den Præsident van *Bynkershoek*, die in deeze eeuw geleefd en geschreeven heeft, ten deezen opzichte de volgende gewigtige aanmerking. „ Voor 't ove„ rige moet deeze Resolutie van den 28 Septb. „ 1662 verstaan worden van het *Publiek gehoor* „ *verleenen* aan de Gezanten, want dit is zelf de „ particuliere Provintien niet geoorloofd, *indien* „ *de zaak den gemeenen Staat van den Lande* be„ treft, *maar denk niet*, dat door deeze resolutie „ aan die geenen, die leden van de Ridderschap „ of van de Vroedschappen der Steden zyn, of „ derzelver Gedeputeerden in de Vergadering der „ Staaten, *niet geoorloofd zou zyn de* Gezanten van „ uitheemsche Vorsten in 't byzonder te hooren, of

„ met hen te ſpreeken over het welzyn van het „ Gemeenebest ; *want dit is door geen wet verbo-* „ *den*, *of kan*, *behoudens de waardigheid der Repu-* „ *bliek*, *ook niet verboden worden*, mits dat zy de „ zaaken, die verzwegen moeten worden, verbor- „ gen houden, en ook niet te roekeloos oordeel „ vellen over zaaken, die niet in hunne magt zyn; „ behoudens ook de betamelykheid, die men in „ een Genoodſchap behoort te bewaaren. Ik weet „ zeer wel, dat aan de Amſterdammers, wier Ge- „ deputeerden met den Afgezant van den Koning „ van Vrankryk redewisſelingen over 't gemeene „ belang gehouden hadden, hieröver de misdaad „ van gekwetſte Majeſteit is tegengeworpen, en „ hunne papieren in hun Logement in den Haage „ verzegeld, maar met hoe weinig recht wyst de „ Brief der Amſterdammers, den 19 Feb. 1684 „ aan de Steden van Holland geſchreeven, en die „ van den 8 Maart van 't zelve Jaar aan de Sta- „ ten van Holland zelf, genoeg uit.

Dit zy genoeg ten betooge dat het gedrag van de Regeering van Amſterdam in 't geheel niet aanloopt of ſtrydig is met de *Utrechtſche Unie*; veel min nog, dat van diergelyke afzonderlyke en *præparatoire* onderhandelingen geen voorbeeld in de Jaarboeken van de *Republiek* te vinden zou zyn.

Maar hiermede is myn zaak nog niet voldongen, dewyl de Ridder YORKE goed gevonden heeft voortewenden, dat de Regeering van Amſterdam hierdoor het *Recht der Volkeren* geſchonden zou hebben, om reden dat die afzonderlyke of *Clandeſtine* handeling en *Correſpondentie* aangegaan is

met

met de Onderdaanen van een' *Souverain*, met wien de *Republiek door de dierbaarste Engagementen* op het naauwste verbonden is.

Ik zal dierhalven het overige van deezen brief ter beantwoording van die bedenking doen dienen. En om hier in zo cordaat mogelyk te werk te gaan, zal ik onderstellen, dat Groot Brittannien nimmer, sedert het begin der tegenwoordige onlusten, ten onzen opzichte, het Recht der Volkeren geschonden, veel min nog de naauwste en dierbaarste verbindtenissen, met deezen Staat aangegaan, verbrooken heeft. Ik wil dus niet aandringen, dat niemand zich over de schending van het Recht der Volkeren met eenigen schyn beklagen kan, die het zelve het eerst verbrooken heeft; althans niet zó iemand, wiens dagelyksche bezigheid reeds voor lang geweest is, by alle voorkomende omstandigheden, tegen elk en een iegelyk, doch voorál tegen de zulken, die hy meent opgewasschen te zyn, de heiligste Rechten der Volkëren met voeten te treeden, zelfs in zo verre, dat *Rusland*, *Zweeden* en *Denemarken*, om allen moedwil en baldaadigheden, door de Engelschen op zee gepleegd wordende, met nadruk te beletten, eene *Gewaapende Neutraliteit* tot stand hebben moeten brengen, waartoe deeze *Republick* nu onlangs mede, ter bereiking van het zelfde oogmerk, is toegetreden.

Even min wil ik onderzoeken of men de Amerikaansche Colonien voor *Rebelleerende* Onderdaanen houden moet of niet. Het *ja* of *neen* van die stelling te beweeren, zou een afwyking van die

Neutraliteit zyn, welke de *Republiek* heeft aangenomen. Als Neutraalen moeten wy dus onderſtellen, dat de Oorlog, die thans over de afhangkelykheid of onäfhangkelykheid van Noord-Amerika gevoerd wordt, *quantum ad effectus externos*, ten wederzyde wettig gevoerd wordt: waaruit dan ook volgt, dat de Ridder YORKE volkomen gelyk hebben zou, wanneer hy beweerde, dat wy dit zyn Voorſtel, zonder de *Neutraliteit* te krenken, niet kunnen of mogen tegenſpreeken. Laatstelyk ſtaa ik geredelyk toe, dat het volgens de *Theoretiſche* gronden van het Recht der Volkeren (niet volgens de daadelyke practyk, die daarvan vry veel verſchilt,) waar is, dat geene Mogenheid de *rebelleerende* Onderdaanen van den ander in hunne *rebellie* ſtyven, en door *openlyken* of *heimelyken* byſtand bevorderlyk zyn mag; ja dat het volgens de leerſtellingen van dat Recht zelfs, (wederom niet volgens de practyk, die ook hierin aanmerkelyk verſchilt) ongeoorloofd zyn zou, de Onafhangkelykheid van eens anders Onderdaanen, buiten voorafgegaane erkentenis, te erkennen. Maar wat dan nog? Waarin is dan nog het gedrag van Amſterdam ſtrydig met het Recht der Volkeren? Hebben zy eenigen byſtand *heimelyk* of openbaar verleend? — Neen. — Hebben zy eenige hulp en byſtand, *voor nu* of *voor 't vervolg* beloofd? — Neen. Hebben zy de Noord Amerikaanſche Coloniën iets in 't algemeen toegeſtaan, dat behoudens de Neutraliteit en het Recht der Volkeren niet geſchieden mogt? — Neen. Hebben zy een Tractaat van onderlinge beſcherming en byſtand

aan

aangegaan? — Neen. Hebben zy eindelyk, direct of indirect, de zo zeer betwiste onäfhangkelykheid erkend? — Neen. — Maar waar in beſtaat dan toch de misdaad der Amſterdammeren? Welke grondregel van het Recht der Volkeren is door hen geſchonden? Ik weet 'er geen te noemen; weet gy dien myn Vriend, zo deel my dien mede. — Ik heb deeze Vraag ook hier aan een' en ander' Engelsch-gezinden voorgeſteld, maar van niemand eenig voldoend antwoord bekomen: één echter meende het gevonden te hebben, en zie wat 'er die op uitgedagt hadt.

Gy moet, zeide hy, den grond van des Ridders beklag niet zoeken in de *ontworpene* verbindtenis die eerst in 't *toekomende*, na dat Noord-America door Groot-Brittannien onafhangkelyk verklaard zal zyn, plaats grypt. — Dit zal toch nooit gebeuren zo lang Groot Brittannien Groot-Brittannien weezen zal. — Dierhalven zal dit *Commercie Tractaat* nooit tot ſtand komen. Maar, de beledigingis gelegen *in de belofte* die men *thans* en *in den tegenwoordigen tyd*, het zy mondeling, het zy ſchriftelyk, gegeeven of gedaan heeft, zo dat men zich nu reeds, by voorraad, verbonden heeft tot iets, 't geen, volgens die verbindtenis, daadelyk verrigt zal moeten worden, zo ras het genoemde geval plaats heeft. Amſterdam heeft dus nu reeds *engagementen* met Noord-Amerika gecontracteerd. Nu reets exteert 'er een *pactum*, een overëenkomst tusſchen beiden. Daarïn beſtaat eigenlyk de belediging, Engeland aangedaan, nademaal dit, zo al

geene *directe*, ten minste eene *indirecte* verklaaring van onafhangkelykheid in zich bevat.

Wonderlyk ſyn geſponnen; niet waar? — Ongelukkig echter berust dit gantſche *raiſonnement* op twee onderſtellingen, die beiden van allen grond van beſtaan beroofd zyn. De eerſte is deeze, dat de beloſte, door Amſterdam daadelyk gegeeven, eene *indirecte* erkentenis van de onafhangkelykheid van Noord-Amerika zoude behelzen. — Een onderſtelling, die niet alleen met de meening der Amſterdammeren ſtrydig is, maar waarvan zy zelfs by de onderhandelingen, *ipſis rebus & factis*, ja genoegzaam woordelyk, het tegendeel verklaard hebben, gelyk men uit de papieren, by den Heer *Laurens* gevonden, met een' opſlag van het oog ontdekken zal. Nooit, myn Vriend, heeft de Regeering van Amſterdam de zo zeer betwiste onafhangkelykheid, direct of indirect, erkend: nooit de aangenome *Neutraliteit* daar door verbrooken. Zy is op de uiterſte grenzen der *Neutraliteit* gebleeven, zonder die direct of indirect te overtreeden, door party te kiezen, of het Recht der Volkeren te kwetſen. — De tweede onderſtelling, waarop dat heerlyk argument berust, en die zelfs belagchelyk is, is deeze, dat men dus redeneerende, als een onbetwistbaare waarheid aanneemt, dat men geene beloften, *geen pactum*, van wat aart ook, aangaan kan, met deezen of geenen, die by den een' of anderen Vorst of Staat voor rebel gehouden wordt, zonder tevens, zo al niet direct, ten minsten indirect, zyne onafhangkelykheid te erkennen. Maar indien dit waar is, indien men met de

zo-

zodanigen *niet Contracteeren kan*, om dat dit in dezelven eene *bevoegdheid* van te kunnen handelen *ſupponeert*, en dit dus min of meer indirectelyk eene erkentenis van onafhangelykheid zoude *infereeren*; dan heeft Engeland reeds, wie weet hoe dikwils? de onafhangkelykheid van Noord-Amerika indirectelyk erkend. Dan hadt men te *Saratoga* geen *Capitulatie* met den Generaal *Gates* moeten of kunnen aangaan; dan hadt de dappere Zee-Kapitein *Pearſon* met den onvertzaagden *Jones* hier in Texel geen *Cartel* moeten ſluiten. — Met één woord, dan heeft Amſterdam niet meer gedaan, dan Engeland zelve reeds meermaalen gedaan heeft.

Zo ras Engeland dan, volgens die fraaye redeneering, de Amerikaanſche onafhangkelykheid reeds in October 1777. indirectelyk erkend hadt, kon zy het zelfde in September 1778 doen, zonder de regelen der *Neutraliteit* te ſchenden. — Dan gelyk het de grootſte *abſurditeit* zyn zou, uit de aangehaalde *Capitulatie* en *Cartel* eene indirecte erkentenis van de Amerikaanſche onafhangkelykheid, door Groot-Brittannien gedaan, tegen haar intentie en uitgedrukte meening te haalen, zo is het even *abſurd*, zulks aan Amſterdam, tegen haar intentie en oogmerk, te willen toeſchryven.

„ Maar, zo het gedrag van Amſterdam al eens
„ volgens de ſtrikſte regelen van het Recht der
„ Volkeren te verdeedigen ware, het is even-
„ wel niet *vriendelyk* of *cordaat*. Men behoorde
„ zich te vreden te houden met de *buitengewoone*

 „ voor-

„ voordeelen die de *Commercie* en Zeevaart daa-
„ delyk geniet, zonder, door het begunstigen der
„ Amerikaanen, de ongelegenheden, waarin En-
„ geland tegenwoordig gewikkeld is, te vermeer-
„ deren. Het is bovendien gantsch niet *politiek*,
„ dewyl het belang deezer *Republiek*, zonder zelfs
„ de Tractaaten, welke wy met Groot-Brittannien
„ hebben, in aanmerking te neemen, mede brengt,
„ dat *Engeland* eene *respectable* Mogendheid blyve.
„ Zal Vrankryk, zal Spanje, zullen andere Mo-
„ genheden, wanneer zy eens Meester op zee
„ zyn, van die Magt met meer bescheidenheid,
„ dan Engeland thans doet, gebruik maaken? —
„ enz.

Ik wil niet ontkennen, dat eenige, dat zelfs, zo gy wilt, verscheide Amsterdamsche Kooplieden hun reekening by de tegenwoordige omstandigheden zeer wel vinden; maar denk niet myn Vriend! dat, over het geheel genomen, van onze *Commercie* gezegd kan worden, dat zy *floreert*. My is niet onbewust, dat de Haagsche en andere Politieken denken, dat het thans eene gouden tyd voor onzen Koophandel is; en ik wenschte inderdaad dat 'er genoegzaame reden voor hun gevoelen was; maar helaas! het is geheel anders met de zaak gelegen, als het wel uiterlyk schynt. Want hoe groot men die tegenwoordige voordeelen ook uitmeeten wilde, zy kunnen niet opweegen tegen de schaadens, die wy daartegen van de Engelschen op zee geleden hebben; veel min nog tegen de noodlottige gevolgen, die onze *Commercie* door deeze *Troubelen* zelve te wagten staan. Nooit is deeze

meer dan tegenwoordig in het grondbeginſel van haar beſtaan aangevallen geworden. Geduurende den Oorlog beſpeurt men zulks, wel is waar, nog niet, om dat deeze ons eenige bezigheid verſchaft maar laat de Vreede ſlechts geſlooten worden, en men zal alsdan, binnen zeer korten tyd, de nadeelen, die de *Commercie* van deeze Stad en van de Republiek in 't gemeen geleden heeft, maar al te ſmartelyk gevoelen. — Verder weeten onze Amſterdamſche Politieken zeer wel, dat hy, die de magt heeft, ze gebruikt; dat men dus van anderen, indien zy de magtigſte op zee worden, juist die zelfde behandeling en ſtremming van onze *Commercie* te vreezen heeft, die wy thans van Engeland moeten verdraagen, om dat wy niet in tyds onze *Navaale Magt*, op een *reſpectablen* voet gebragt hebben. En, wat meer is, zy hebben zich, alleen uit hoogen nood, en om dat men van twee kwaaden het minſte kiezen moet, voor de gewapende *Neutraliteit* verklaard. Veel liever toch zouden zy gezien hebben, dat wy die alleen hadden kunnen doen *reſpecteeren*. Denk ook niet, myn Vriend, dat de Amſterdammers, over het geheel geſprooken, ſterk tot de belangen van Noord-Amerika overhellen. Indien hier iets aan is, is het uit krachte van die zelfde grondbeginſelen; want onze kundige Politieken voorzien zo zeer als iemand, den verbaasden invloed, die de onafhangkelykheid van de Amerikaanſche Coloniën op de *Commercie* en welvaart, niet alleen van Holland of van Engeland, maar op die van Europa, en misſchien zelfs op die van de geheele bekende waereld maa-

ken-

ken zal. Maar zy begrypen, dat de bal geflagen is, en niet meer gekeerd kan worden; zy begrypen, dat de weêrgalooze ftyfhoofdigheid van het Engelfche *Minifterie* die nootlottigheid zo niet veroorzaakt, ten minften, wie weet hoe zeer? vervroegd heeft. — Zy begrypen, dat de wezenlykfte belangen van Groot Brittannien, ja van gantsch Europa, opgeofferd worden, aan het *tegenwoordige Minifterie* en haare eens aangenomene maatregelen, hoe ongelukkig die ook van tyd tot tyd uitvallen; terwyl 'er, naar hun inzigt, in Amerika eene Mogenheid geftigt wordt, die, te eenigen tyde, mede een woordje in het kapittel te zeggen zal hebben, en welks *Vriendfchap* of *onmin*, in 't vervolg geen kleinen invloed hebben zal, zo op onze *Commercie* in 't gemeen, als op de geruste bewaaring van onze West-Indifche *Posfesfiën* in 't byzonder; wier ongeftoorde bezitting, ingevalle 'er eens eenige moeijelykheden tusfchen ons en Amerika onverhooptelyk ontftonden, geen minder gevaar zou loopen, dan men tegenwoordig van eenen anderen kant fchynt te vreezen, en tegen welk gevaar wy door geene *Europeaanfche Guarantie*, van wien zulks ook zyn mogt, te helpen zouden weezen. Het is dus uit hoofde van die zelfde vrees voor onze *Posfesfiën*, waarom men, by de deliberatiën over het toetreeden tot de Gewapende Neutraliteit, zo zeer op de *Guarantie* van deeze onze bezittingen (en zeker niet geheel zonder reden of waarfchynelykheid) aangedrongen heeft: dat men in Amfterdam begrepen heeft, en nog begrypt

grypt, dat men de belangen van het Vaderland grootelyks verwaarloosd zou hebben, indien men de voorſtellen tot het ſluiten van een *Commercie-Tractaat*, van wegens Amerika gedaan, geheel en al van de hand geweezen en hun Afgevaardigden voor het hoofd geſtooten hadt; en dat alleen ter *Contemplatie* van Engeland, het geen ondertusſchen niets onbeproefd liet, om onze *Commercie* te ſtremmen, en bovendien nog in eenen tyd, dat gantsch Europa reeds met verwondering en verbaasdheid vernomen hadt, dat een geheel Engelsch Leger, by eene formeele *Capitulatie*, te *Saratoga* getekend, door Amerika Krygsgevangen gemaakt was; een al te onbetwistbaare blyk, dat Engeland zich in dat Waerelddeel een' Vyand op den hals gehaald hadt, wiens moed en krachten geenszins te verſmaaden zyn. Althans niet na dat Vrankryk, zo ras deeze tyding naar Europa overgekomen was, de gewigtige ſtap deedt, van openlyk party te kiezen, en men zulks ook eerstdaags van Spanje te wachten hadt, gelyk dit dan ook kort daarop, in weêrwil van de verzeekeringen, die het *Engelsch Miniſterie* van het tegendeel gaf, gebeurd is. Om alle welke redenen ik dan ook begryp, dat zelfs onderſteld zynde, dat Groot-Brittannien haare verpligtingen omtrent ons *exactelyk* naargekomen en niets onvriendelyks ten onzen opzichte gepleegd hadt, het gedrag, by Amſterdam gehouden, alsdan nog, in die vooronderſtelling, gantsch verkeerdelyk met den naam van onvriendelyk, of min *Cordaat* beſtempeld zou worden. Want zo de wetten en regelen van

Vriend-

Vriendschap al eens mede brengen, dat men de belangen van zyn' Vriend, zo veel mogelyk, bevorderen moet; nooit heeft iemand, by wien de banden der Vriendschap heilig geacht worden, geleerd of begreepen, dat wanneer myn Vriend, zonder naar reden of raad te luisteren, zyn eigen ondergang berokkent; ik alsdan, zonder hem eenig wezenlyk nadeel toetebrengen, op myne belangen niet bedagt zou mogen zyn, maar dat ik, even gelyk hy, dezelve zou moeten verwaarloozen.

Behoef ik, na dit alles, wel aantemerken, hoe ongepast de strafvordering is, die de Edele Ridder geeischt heeft? Daar geene overtreeding, daar geene misdaad is, kan geen straf plaats hebben. Ook heeft de Pensionaris *van Berckel*, op wien men het voornamelyk geladen schynt te hebben; niet uit eigen hoofde gehandeld, maar gelyk een getrouw Minister en Pensionairis betaamt, de beveelen, aan hem door zyne Heeren en Meesters gegeeven, uitgevoerd, 't geen hy, zonder aan zynen post te kort te doen, niet nalaaten mogt, ook zelfs dan niet, wanneer hy dieswegens in eene verschillende *Opinie* met zyne Principaalen gestaan hadt. Bovendien is eene diergelyke strafvordering, in deeze omstandigheden en zodanig als die gevorderd is, zo ongehoord, dat men daarvan geen voorbeeld in de Jaarboeken van de Republiek, ja zelfs niet in het gantsche *Corps Diplomatique* zal aantreffen. En gaat het door, dat een vreemd Ambassadeur deezen of geenen *Minister* van Staat ter straffe zal kunnen vorderen, om dat dee-

deeze niet goedvinden kan de maatregelen van zyn Hof te begunstigen, ja die wel ligt op alle mogelyke wyzen te keer gaat, alleen vermits hy begrypt, dat de belangen van zyn Vaderland zulks medebrengen, dan is het gedaan met de Onafhangkelykheid van onze *Republiek.* Dan is de Vryheid, om over de belangen van het Vaderland te raadpleegen, en zyn gevoelen als een rechtschaapen Hollander te zeggen, geheel vernietigd. Dan kan Vrankryk, Spanje, Oostenryk, Pruisschen, Rusland, met één woord, elke Mogenheid, die magts genoeg bezit, om aan zyne eisschen eenigen klem by te zetten, ten allen tyde soortgelyke *Memoriën* als die van Ridder YORKE, inleeveren, en alle zodanige Leden van 's Lands Regeering van den *Grootsten* tot den *Minsten* toe ter straffe vorderen, zo ras zy slegts in ongenade van het een of ander vreemd Hof vervallen zyn, alleenlyk om dat zy niet blindelings de belangen van die Mogenheid, met opoffering van die van hun eigen Vaderland, willen begunstigen.

Zie daar, myn Vriend, myne gedachten over dit onderwerp. — Ik houde my verzeekerd, dat gy, na een bedaarde overweeging myner redenen, met my eenpaarig van oordeel zyn zult, dat een alte verregaande yver, (om niets sterkers te zeggen,) den Ridder YORKE bezield heeft; dat zyne beschuldiging geheel en al ongegrond is, en dat men met waarheid zeggen mag: Ons Amsterdam

Heeft Mannen in den Raad, die 't Recht der Nagebuuren,
Nooit schenden —— nochte in schyn,
Iets anders met de daad betoonen dan zy zyn.

Voor

Voor het overige meene ik, dit onderwerp behandeld te hebben op zodanig een wyze, dat de beschuldiging, door den Ambasfadeur ingebragt, met klem van redenen, weêrlegd is, zonder echter van den anderen kant te kort te doen aan het *Character*, 't geen de Edele Ridder by onzen Staat bekleedt, veel min nog aan dat van zynen Koninglyken Meester.

Het kan ondertusfchen zeer wel zyn, dat myne gemaatigde fchryfwyze aan fommige al te driftige gemoederen niet zeer behaagen zou: dan ik weet aan wien ik fchryve; ik weet, dat geene zaaken van eenig *belang*, en vooral niet de zodanigen, die op den welvaart van een geheel Volk eene onmiddelyke betrekking hebben, met drift en overyling behandeld mogen worden. — Ik weet dat de eenvoudige waarheid en zuivere onfchuld zulke wapenen geenszins behoeven; ja dat een edelmoedige verdeediging van de aangeklaagde deugd, oneindig veel meer invloeds op alle verftandige en weldenkende gemoederen heeft, dan wanneer men zich ter haarer verdeediging van een fcherpe pen bedient; daarenboven zou een andere wyze van behandeling eigenaartig gefchikt geweest zyn, om de banden te verbreeken van die Vriendfchap, die tusfchen deezen Staat en Groot-Brittannien tot nu toe plaats gehadt hebben, doch die thans reeds maar alte veel gevaar loopen van geheel verbrooken te worden; een zaak die men zorgvuldig vermyden moet, en waartoe alle welmeenende Ingezetenen wenfchen, dat wy nimmer,

mer, door Groot-Brittannien, zullen genoodzaakt worden.

De volgende regelen van een' onzer Dichteren, de eenige doel-einden van myn fchryven bevattende, zullen dierhalven geen ongepast einde van deezen mynen langen Brief uitmaaken.

Het Vaderland vaar' wel! zy die de teugels voeren,
De goede Burgery berechten, vaaren wel!
De Vryheid duure en bloei, niets moet den Vrede ontroeren!
Dat nooit het flaaffche juk den vryen hals bekuel'.

Ik heb de eer my met de behoorlyke *Veneratie* te noemen

Wel Edele Geftrenge Heer en Vriend!

UWelEd. Gft. D. V. Dienaar

Q. N.

Amfterdam,
9. Dec. 1780.

J. WAGENAAR, VADERLANDSCHE HISTORIE, VII Deel Bladz. 81.

Van toen af, raadpleegde men, met ernst, of men Frankryk of Engeland, om onderſtand, zou aanzoeken. De Staaten en 't Volk neigden meest tot Engeland; daar de Hervormde Godsdienst beleeden werdt, en van waar men ligter hulp te water bekomen kon. Doch de Prins WILLEM DE I, ſcheen meer tot Frankryk gezind. 't Zy hy, hiertoe, door zyn Huwelyk met eene Dogter uit den Huize van Bourbon, of door de gelegenheid van zyn Prinsdom Oranje in Frankryk, werdt aangezet; of dat hy zig van Frankryk, meer beloofde, dan van Engeland, daar 't belang des Koophandels altoos eenige afgunst plagt te verwekken, terwyl men den Staatſchen, ten deezen tyde, nog verlofgelden te Calais heffen liet: of dat hy, eindelyk gemeend hebbe, beiden deeze Mogendheden te gelyk te moeten aan de hand houden, om des te betere voorwaarden van een van beide te bedingen: welk laatſte best met het ſtaatkundig beleid, welk de Prins doorgaans hieldt, overeen kwam. Ook hebben wy, te vooren, gezien, dat hy gewoon was, met beide deeze Mogendheden, genoegzaam op eenen tyd, te handelen.

5/2/36